

3. The crime of aggression in the national laws of EU Member States, Genocide Network Observer States and Ukraine. *Genocide Network Paper*. October 2023. pp. 7. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-crime-of-aggression-national-laws.pdf>.

4. UN Charter, 24 October 1945. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN_Charter_Ukrainian.pdf.

5. 3314 (XXIX) Definition of Aggression, 14 December 1974. URL: <https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/739/16/pdf/nr073916.pdf?token=2ljNuRniBdjr8yRX0t&fe=true>.

6. Pollmann E. The Crime of Aggression and the Case of Ukraine. *American Yearbook of International Law*. Vol. 1, No 1, (2022), p. 717.

Щербаковський Михайло Григорович,
завідувач кафедри кримінального процесу,
криміналістики та експертології факультету
№ 6 Харківського національного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

FORENSIC INTELLIGENCE – СКЛАДОВА СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Термін *Forensic intelligence* у зарубіжній літературі США, Австралії, Канади, Швейцарії вперше був використаний на початку 2000-х років, як новий науковий та організаційний напрямок у розслідуванні та попередженні злочинів. *Forensic* означає «судово-експертний», «судова експертиза», *intelligence* – «розвідка». Тобто дослівно – *Forensic intelligence* це експертна розвідка, хоча її функції виходять за межі лише експертних досліджень. Відповідно до вітчизняної термінології, суть *forensic intelligence* точніше трактувати як пошук інформації з використанням експертних або спеціальних знань. *Forensic intelligence* є частиною більш загального поняття кримінальної розвідки (*criminal intelligence*), яка включає оперативно-розшукову складову. У зв'язку з розвитком судово-експертних технологій спектр завдань експертної розвідки розширився. За останні роки з'явилися публікації, в яких узагальнюються досвід та намічаються перспективи *Forensic intelligence* [1-3]. Аналіз зарубіжних літературних джерел дозволяє дійти наступних висновків.

Мета експертної розвідки полягає в тому, щоб об'єднати судово-експертні докази з кримінальною інформацією та розвідувальними даними, зв'язати злочини та правопорушників та

підвищити обізнаність практикуючих судових експертів про те, як експертні докази сприяють роботі поліції. Стверджується, що судово-експертна спільнота має прагнути знайти бажану синергію між судовою експертизою, аналізом злочинів, розслідуванням та іншими галузями, пов'язаними із вивченням злочинності [4]. Таким чином, основна мета застосування експертної розвідки – доповнити функцію судової експертизи по дослідженню вже виявлених та представлених експерту об'єктів як засобу отримання доказів, активною допомогою правоохоронним органам у розкритті та попередженні злочинів. Реалізація експертної розвідки передбачає зміну традиційних уявлень про судову експертизу. Окреслимо деякі особливості проведення експертної розвідки.

Умови проведення експертної розвідки.

Першою умовою ефективності застосування результатів експертної розвідки є наявність розвинених та наповнених баз даних, що включають: відбитки пальців, ДНК, фотозображення та біометричні дані правопорушників; сліди куль та гільз; узагальнені дані за видами злочинів, у тому числі «modus operandi» та ін. Так, у США національна база відбитків пальців (AFIT) у 2015 році вмішала 70 мільйонів відбитків, база ДНК профілів – 12 мільйонів профілів злочинців, 2 мільйонів профілів арештованих, 670 тисяч профілів з судових експертиз [5]. Другою умовою використання експертної технології є наявність технічних засобів пошуку, аналізу та обробки великих масивів інформації. Проблема полягає у постійному та одноманітному наповненні різномірною інформацією баз даних, їх сумісності, можливості доступу правоохоронців. Усі дані повинні бути: доступними; стандартизованими; такими, що допускають індексацію та перехресні посилання. Програмне забезпечення має дозволяти користувачу швидко зіставляти, аналізувати і візуалізувати дані з численних джерел, скорочуючи при цьому час, необхідний для виявлення ключової інформації в складних даних. Вказане досягається за рахунок можливості програмного забезпечення оптимізувати великі обсяги даних та інформації.

Основні етапи експертної розвідки: постановка завдання, отримання вихідної інформації (наприклад, слід з місця події, зображення невідомої особи з камери відео спостереження тощо); пошук нової інформації; аналіз та зіставлення нової інформації з початковими та іншими даними; повторення пошуку та аналізу до отримання необхідних даних; оцінка всієї отриманої інформації; прийняття організаційного або процесуального рішення. Інтеграція знань про сліди з місця події, обстановки кримінального середовища,

інформації з баз даних та інших відомостей дає повний та цілісний підхід до прийняття рішень під час розслідування. Зазначимо, що проведення такої роботи, встановлення зв'язків між розрізненими інформаційними фрагментами – місцями вчинення злочинів, підозрюваними, способами дій, періодами часу та іншими даними покладається на особливих фахівців – аналітиків.

Основні напрямки (функції) експертної розвідки.

Допомога у розслідуванні конкретних злочинів, яка включає такі завдання: а) зіставлення слідів з місця події з базами даних, в яких містяться сліди інших злочинів; б) виявлення закономірностей та зв'язків між різними злочинами. Дані кримінальної розвідки та бази експертних даних надають можливість встановлювати зв'язки між об'єктами – окремими особами, предметами, фактами, дозволяють ідентифікувати злочинця, об'єднувати розслідування щодо різних злочинів. Зазначається, що цей напрямок найефективніший при розслідуванні серійних злочинів.

Узагальнення інформації, отриманої при розслідуванні однорідних злочинів, для розробки типових моделей скоєння злочинів. Вказані моделі співпадають із вітчизняним поняттям криміналістичної характеристики злочинів.

Попередження злочинів шляхом вивчення та аналізу кримінальної обстановки на певній території за допомогою додаткових відомостей кримінальної розвідки та експертних баз даних.

Розкриття злочинів, ідентифікація злочинців, предметів, місцевості за допомогою дослідження та аналізу відкритих джерел інформації в Інтернеті, що здійснюється за допомогою OSINT технологій.

Перспективні напрями розвитку експертної розвідки.

Науковий аспект: розробка ключових елементів, ознак різномірної інформації про осіб, предмети, злочини; створення загальних моделей злочинної діяльності.

Методичний аспект: розробка експрес-досліджень об'єктів для якнайшвидшої перевірки по базах даних затриманих, висування версій, прийняття процесуальних рішень. Акцентується увага на попередні експертні дослідження (front-end forensics) як індикатора невикористаних можливостей судових експертиз. Попередній аналіз слідів злочину, наприклад, є підставою затримання підозрюваного, який знаходиться у розшуку; відсіву великої кількості осіб, які перебувають в одному місці та перевіряються у зв'язку із скоєним злочином тощо.

Організаційні аспекти: поєднання результатів судових експертиз з поліцейською діяльністю, що включає дані розслідування та кримінальної розвідки; цілеспрямоване навчання слідчих, судових експертів можливостям та методам судової розвідки.

Технічний аспект: розробка програм пошуку та співставлення різноякісних даних; оцінки різних інформаційних потоків, зокрема із застосуванням штучного інтелекту.

Правовий аспект: розробка прийомів та процесуальних дій щодо отримання необхідної інформації, які не порушували б права осіб, були спрямовані на формування доказів.

Представляється, що наведені особливості forensic intelligence та її реалізація у вітчизняній судово-експертній діяльності сприятимуть зміні поглядів та розуміння ролі судової експертизи у розслідуванні злочинів.

Список використаних джерел

1. Ribaux O., Baechler S., Rossy Q. (2022). Forensic intelligence and traceology in digitalized environments: the detection and analysis of crime patterns to inform practice / Handbook of Security. 3rd ed.. Edition by Martin Gill. P. 81-99.

2. Paul J. Speaker (2024). Intelligence and the value of forensic sciences *Forensic Science*. Vol. 4. Iss. 1. pp.184-200.

3. Grażyna Kędzierska. Intelligence gathering in forensic science / Developments of criminalistics theory and future of forensic expertology: monograph. Vilnius. 2022. P. 234-243.

4. Legrand T., Vogel L. (2012). Forensic Intelligence. Briefing paper. CEPS. January. Issue 9.

5. Spaulding Jamie S. (2017). Evidence utility in forensic intelligence models / Thesis of master of science in forensic & investigative science. Morgantown, West Virginia. 92 p.